

במי להתחשב?

נוהגים לומר שבקיץ יש להתחשב גם ביחידים הדורשים לפתוח את החלונות ובחורף להיפך. המקור לכך הוא משנה בפאה ד' א'- "לזה שומעין שאמר כהלכה".

לילך בתר הרוב או בתר הנכון

בתשו' הרא"ש כלל ו סי' ה איתא:

'ועל כל ענין שהקהל מסכימים הולכים אחר הרוב והיחידים צריכים לקיים כל מה שיסכימו עליהם הרבים. דאם לא כן לעולם לא יסכימו הקהל על שום דבר אם יהיה כח ביחידים לבטל הסכמתם, לכן אמרה תורה בכל דבר הסכמה של רבים אחרי רבים להטות!'

וכן עולה מדברי הרשב"א בתשו' ח"ז סי' תצ:

שהיחיד כפוף להכרעת הרבים כפי שרבים יחידים כפופים לסמכות בית דין הגדול בירושלים.

וכ"כ בשו"ת הרשב"א המיוחסות לרמב"ן סי' רפ:

'דע שכל ציבור וציבור יש להם רשות על יחידיהם שכל ציבור רשאי לגדור ולתקן בעירם כמו שב"ד הגדול יכולים לגדור ולתקן על כל ישראל. ומקרא מלא דבר הכתוב במארה אתם נארים הגוי כולו. והרוב ככלם.'

וכ"כ המרדכי ב"ב רמז תפב. וכן הביא הברכ"י בס' יג הערה ב.

הרמ"א בס' קסג סעי' א פסק כן לדינא:

'כל צרכי צבור שאינן יכולין להשוות עצמן, יש להושיב כל בעלי בתים הנותנים מס ויקבלו עליהם שכל אחד יאמר דעתו לשם שמים, וילכו אחר הרוב. ואם המעוט ימאנו – הרוב יכולין לכוף אותן!'

הפתי' חושן בהלכות גניבה והונאה פרק טו הערה ג כתב כן:

'ומסברא היה נראה שהולכים לפי דעת רוב המתפללים וגם לפי מזג האויר, ואם יש שחושש מפני מחלה אפשר שמוטב שישאר בביתו מאשר לגרום צער לשאר המתפללים. ופשוט שאם יש אפשרות לפתוח בחלק מביהכ"ס ובחלק השני לסגור, שצריך לעשות כן, ומוטב לוותר על מקומו הקבוע מאשר לגרום צער לאחרים, אמנם באוטובוס הדבר קשה יותר, וכשיבינו ויתחשבו האחד בדעתו של חברו, אפשר למצוא פתרון המניח דעת כולם.'

דומה שזהו הבסיס ליסוד ההכרעה שהובאה משמיה דהג"ר שמואל מסלנט וי"א שמקור שמועה זו הינה משמיה דהחפץ חיים:

שבימי החורף שהצינה מפריעה, יש לשמוע למי שאומר לסגור את החלון וכי בימי הקיץ שומעים למי שמבקש לפתוח חלון. שכן מכריעים על סמך דעת הרוב, ומסתמא הרוב בוחרים בקיץ לפתוח חלון ובחורף מבקשים להגיף את החלון. ואכתי יש להסתפק בעונות המעבר כשאין הנהגת רוב אינשי ברורה.

ברם במשנה בפאה פ"ד מ"א מבואר שאין משקל לרוב כשאומרים בניגוד לדין:

'הפאה ניתנת במחובר לקרקע, בדלית ובדקל בעל הבית מוריד ומחלק לעניים... אפילו תשעים ותשעה אומרים לחלק ואחד לבוז, לזה שומעין שאמר כהלכה!'

ובאר התוס' יו"ט שם:

'ואחד אומר לבוז לזה שומעין וכו' - ואפי' הוא בריא וחזק יותר מחבריו או אוכל יותר מהם!'

ומאריך, המשיכה המשנה שם מ"ב:

'בדלית ובדקל אינו כן אפילו תשעים ותשעה אומרים לבוז ואחד אומר לחלק, לזה שומעין שאמר כהלכה!'

ובאר התוס' יו"ט:

'ואחד אומר לחלק לזה שומעין וכו' - שאפילו הוא זקן ותש כח או חולה שהרי מה שאמר לחלק מפני חלישותו הוא אפילו הכי שומעין לו!'

הגר"ח קנייבסקי שליט"א בשערי אמונה פאה פ"ד מ"א עמו' רלד בד"ה 'אפי' כתב על משנה זו כך:

'שמענו בשם הגרי"ס זצ"ל שאם יש הרבה אנשים בחדר ומהם רוצים לפתוח החלון ומהם רוצים לסגור ופסק שבימות החמה הדין עם הרוצים לפתוח ואפי' יחיד יכול למחות שלא לסגור אפי' ק' רוצים לסגור ובימות הגשמים להיפך והביא ראיה ממשנתנו. ולכאן אין מכאן ראיה, דכאן הוא דין דאורייתא שנלמד מפסוקים שיש לבזבז וגם בדלית ודקל הוא דאורייתא ונלמד מפסוקים וגם להסוברים שבדלית ודקל הוא מדרבנן עכ"פ הי' תקנה מדרבנן מפני הסכנה דוקא להוריד ולכן אפי' א' יכול למחות שלא ישנו מהדין, אא"כ כולן מסכימים. אבל כאן, הרי אין דין כיצד יעשו אלא שבדרך כלל בקיץ חם ובחורף קר אבל אם יש סיבה שרוצים לסגור בקיץ או לפתוח בחורף, לכאן מסתבר שהולכין אחר הרוב כמו בכל הדברים (עי מב סי' נג סקנ"ג).'

בס"ד.

כן **מבואר בשו"ת דברי מלכאל** ח"א סי' לה סק"א:

'מה שהוא הכרחי לטובת הקהילה כמו בקבלת רב או שו"ב וש"ץ וכדומה בוודאי יכולים אף המיעוט לכופ את הרוב, אף שהרוב אומרים שאין אנו רוצים בטובתו ולא בהוצאתו. וכדנתן בפנייה... שאפילו צ"ט אומרים לחלק ואחד אומר לבז לזה שומעין שאמר כהלכה. אבל עיקר דין רוב הוא כשמחולקים בעיקר הדבר אם הוא לטובת העיר או לא, א"כ ה"ז דומה לב"ד שיושבים ודין, ולזה שפיר שייך אחרי רבים להטות'.

הכל חייבים לדאוג לבריאות הזולת

בב"ב בדף כב:

'רב יוסף הוה ליה הנהו תאלי דהוו (רש"י: 'תאלי - דקלים קטנים'). אתו אומני ויתבי תותייהו, ואתו עורבי - אכלי דמא וסלקי אבי תאלי ומפסדי תמרי, אמר להו רב יוסף אפיקו לי קורקור מהכא... הני לדידי דאנינא דעתאי, כי קוטרא ובית הכסא דמו לי'.

וכן **פסק השו"ע בסי' קנה** סעי' לט:

'מי שהחזיק לעשות מלאכת דם או נבילות וכיוצא בהן במקומו, ויכנסו העורבים וכיוצא בהן בגלל הדם ויאכלו, והרי הם מצירים את חבריו בקולם ובצפופם או בדם שברגליהם שהם יושבים על האילנות ומכלים פירותיהם, אם היה קפדן או חולה שצפופ זהו מזיק, או שפירות שלו נפסדים לו בדם, חייב לבטל אותה המלאכה או ירחיק עד שלא יבא לו נזק מחמתן, שהיזק זה דומה לריח בית הכסא וכיוצא בו שאין לו חזקה. וה"ה כל נזק גדול שאין אדם יכול לסבלו'.

מעין זאת פסק **הרמ"א בסי' קנה** סעי' טו עפ"י הריב"ש בסי' קצו:

'ה"ה אם אין מזיק לחצר, אלא שיש חולי הראש לבעל החצר וקול ההכאה מזיק לו, צריך להרחיק עצמו'.

הגמ' סנהדרין בדף עג:

'גופא מנין לרואה את חברו שהוא טובע בנהר או חיה גורתו או לסטין באין עליו שהוא חייב להצילו, תלמוד לומר לא תעמד על דם רעך... אבדת גופו מניין - תלמוד לומר והשבתו לו'.

המאירי בסנהדרין בדף לב: כתב:

'יש דברים שאין מדת הדין שולטת בהם ואתה צריך לחזר בהם אחר מה שראוי יותר ולהכריע את האחד למה שאין מדת הדין מחייבתו דרך פשרא ומדה מעולה. והוא שאמרו כתוב אחד אומר בצדק תשפוט עמיתך, וכתוב אחד אומר צדק צדק תרדף. כאן לדין כאן לפשרא. כיצד שתי ספיונות עוברות בנהר... אם עברו שתיהן בבת אחת טובעות, בזו אחר זו שתיהן עוברות.

בס"ד.

וכן שני גמלים... כיצד נעשה, טעונה ושאינה טעונה תדחה שאינה טעונה מפני הטעונה. קרובה לעירה ורחוקה מעירה תדחה הקרובה מפני הרחוקה: שתיהן קרובות או רחוקות שתיהן טעונות או אין טעונות - הטל פשרא ביניהם ומעלות שכר זו לזו... כל שאנו רואים שיכול לסבול העכוב ביותר, ידחה מפני חברו. וכן בריא מפני חולה'.

איתא **בתוספתא בב"ק** פ"ב ה"י:

'חמורים שרגליו של אחד מהם רעות, אינן רשאים לעבור עליו. נפל רשאין לעבור עליו'.

כן נפסק **בשו"ע בסי' רעב** סעי' יב:

'חמורים שרגליו של אחד מהם רעועות, אינם רשאים חבריו להקדים ולעבור מעליו. נפל רשאים לעבור מעליו'.

הערה **מדברי הסמ"ע** שם בסי' רעב סק"כ שכתב:

'פירוש, כשסיעת אנשים הולכים בדרך כל אחד עם חמורו כולם טעונים או אינם טעונים, כיון שנתחברו לילך ביחד'.

נראה שזהו העומד ביסוד פסיקתו של **שו"ת רבבות אפרים** ח"ד סי' ריט שכתב:

'בכיתה לפעמים לכל הכיתה חם ולאחד קר מאוד אפילו אם לובש בגד והשאלה מה לעשות לפתוח את החלון כמו שכולם רוצים או להשאיר סגור. ונראה הנה לאלו שחם אין היזק אם יהיה סגור ורק להנאתן הן רוצים לפתוח ואילו לזה שקר יש לו חשש של בריאות וזה לעיכובא דאסור להזיק ליחיד. ופשוט לכאורה שיסגרו'.

רצון היחיד נדחה מפני צורך הרבים

בחשו"ק חמד ב"ב עמ' קיז הביא ראיות לכך:

שאם רצון היחיד פוגע ברצון הרבים, הוא צריך לוותר ואף להמנע מלהכנס למקום הרבים, לבל יסבלו ויפגעו הרבים.

הגמ' בסנהדרין בדף יא. מספרת:

'כי הא דיתיב רבי וקא דריש והריח ריח שום, אמר מי שאכל שום יצא'.

החת"ס ביו"ד סי' ז דן על ש"ץ מומחה:

'ואם יארע החולי בעמדו לפני המלך אין לך בזיון גדול מזה. ואפשר אפי' בלא עמידה לפני התיבה יש לרחוק מבית הכנסת כלל, מפני רכי הלב וקטנים שיסתכנו ח"ו בראותם נפכה בזה נופל על הארץ בחליו'.